

HAJÓS ESZTER

A hegyoldalról ide süt a Nap

Айнур Қалай Қызы: Жүзүгүн (Aynur Qalay Qızı: Jüzügün)

A gyerek az íróasztalánál ül és nem tud tanulni, mert egy bölcs a szemközti hegyoldalról időről időre bekiabál az ablakon. A gyerek legszívesebben elhúzná a függönyt, ne kerüljön folyton a szeme elé a bölcs a hegyen, de hát kell a fény, sötétben nem fogja megérteni úgysem. Sőt, inkább úgysem fogja megérteni, világosban sem, sötétben sem. Ennek ellenére eldöntötte, foglalkozik vele, addig rajzolgat, addig irkál, addig számolgat, amíg valamit megért. Ha nem is az egészet, de egy elvet, egy megfelelő kiindulópontot, egy helyes irányt, melyen kicsit később elindulhat. A bölcs azonban minduntalan bekiabál, és mindig éppen akkor, amikor valami megértéscsíra kezdene kihajtani benne. A csíra olyankor megijed és nem hajt tovább, sőt, ha lehet, még rosszabb, még visszább húzza magát. A gyerek megelégedi és kikiabál:

Mélyen tisztelt bölcs úr, nagyon kérem, kegyeskedjen lemondani jelenpillanati okításomról. Egyelőre úgy érzem, önnön erőmből képes vagyok meglegelni egy elvet, egy megfelelő kiindulópontot, egy helyes irányt, melyen majd kicsit később elindulok. Bölcs szavait ne vesztegesse rám most: nem érek rá.

A bölcs azonban nem tágít, mindegyre bekiabál valamit. A gyerek a fizikapélta fölött ül és nem érti. Lerajzolja, jegyzeteket fűz hozzá, számolókat firkálgat, de semmi. A bölcs pedig csak mond és mond ezt meg amazt. A gyerek igyekszik meglelni az elvet, vagy legalábbis az elv egy elvét, kiindulópontját, irányát, de semmi, hiába. Arra gondol, kikiabálhatna újra, de az előbb sem sikerült a dolog. Meg hát a bölcs is csak kiabál, ahogy ő kiabálna, a két fegyver azonos nemű, ámde minőség tekintetében nyilvánvalóan a bölcsé a feljebb való. Sebaj, félrerakja az addigi eredményeket, előlről kezdi. Mindent lerajzol, leír, kiszámol újra. Belátja, hogy nem látja be. Az eredmény rossz. A bölcs pedig csak kiabál és kiabál.

Mélyen tisztelt bölcs úr, kezdte volna, de mégsem kezdte. A bölcs úgyse hallgat el, s nem is teszi rosszul. Nem az alkalmas pillanatban, tény. De hát megmondhatja-e valaki egy Jézusnak vagy egy Buddhának, hallgasson el mondjuk egy évszázadra, s csak utána tanítson újra?

A gyerek előlről kezdi, rajzol, ír, számol. Az eredmény ugyanaz, már-már arra gondol, Einsteinnek van igaza, s legjobb volna mondjuk egy hét múlva

HAJÓS ESZTER (1990, Budapest) a Károli Gáspár Református Egyetem irodalom- és kultúratudomány mesterszakán tanul. Írásai egyebek mellett a Látóban, a Heliikonban és az Irodalmi Szemlében jelentek meg.

elővenni a példát, de nem lehet. Holnap az iskolában a tanár felírhatja a táblára azzal, aki meg tudta csinálni. Vagy azzal, aki nem, hogy akkor majd a táblánál. Lehet, még akkor is jobban sikerülne, de azért ebben bízni botor dolog volna. Nézi, nézi, gondolkodik, de semmi. Sőt, ami még ennél is rosszabb, azon veszi észre magát, hogy a jegyzeteiben, a számolásai közt, mi több, még az ábrában is a bölcs szavait látja. Odaírta, nincs mese. Becsukja az ablakot, elhúzza a függönyt, ez már nem tréfa, ez, kérem, szabotázs. A bölcs közben lejön a hegyről, mert látja, hiába kiabál szakadatlan, a gyerek egy szavát se hallja, és nem is törődik vele egyáltalán. Az ablakhoz lép, bekopog.

Mélyen tisztelt bölcs úr, szólítja meg a gyermeket, nagyon kérem, kegyeskedjen lemondani jelenpillanati önokításáról. Egyelőre, biztos lehet benne, önnön erejéből nem képes meglelni egy elvet, egy megfelelő kiindulópontot, egy helyes irányt, mely elvezetné az egész, akárcsak egy parányi rész megértéséhez.

Jöjjön velem, inti. A gyerek csak a függönyt húzta el, lássa az arcát, az ablakot azonban nem nyitotta ki, így nem is hallotta jól, mit mondott a bölcs. Merthogy az már nem kiabált. Bölcs... Kegyeskedjen... Önnön erejéből... A gyerek már-már visszafordulna a fizikapélda fölé, amikor a bölcs kinyitja az ablakot kívülről. Kívülről, nézi a gyerek, valóban kívülről nyílik, ilyet még sohasem látott, de hát most látja, ilyen is van, ilyet is lehet. Nyújtja kezét a bölcs, megragadja a gyermekét, kihúzza az ablakon, az ablakot utána visszacsukja. Amíg a hegyre fölmennek, a gyerek szeme előtt az ábrák és képletek őserdeje szaladgál és vonyít. A hegyoldalban azon napsütötte, így tehát alaposan megvilágosított síkra érnek, ahol az elébb a bölcs egymaga ült. A gyerek arra gondol, most pedig együtt fognak majd kiabálni az ablakra, esetleg az anyjának, aki később belép ellenőrizni, gyermeke írja-e a leckét. A bölcs hallgat, ezért a gyerek sem szól semmit. Úgy gondolja, a bölcs vagy hallgat, vagy mond valamit, s ebben megzavarni nem illik. A gyerek csak gyerek, aki általában beszél vagy nem beszél. Elemi szintű bölcsességére vall, hogy most nem beszél. A fizika azonban nyugtalanítja, ezzel nem tud mit csinálni. Folyton az ablakon a szeme, mintha átláthatna az ablakra visszahullott függönyön, s megoldhatná a példát így, távolról. Majd igyekszik észben tartani az új ábrát, jegyzetet, számolást, mindent. Már így is majdhogynem fejből tudja. A csírácska is szépen gyökeret vert. A bölcs azonban, jól látható, nem örül ennek. De hát mit tehetne, ha egyszer holnap is iskolába megy. A bölcs feláll, a hegy csúcsa felé indul, a gyerek nem indul utána. Úgy képzei, a bölcsök olykor elvonulnak az emberek elől, mondjuk föl a hegyre, s olyankor nem kívánnak társat. Nézi, nézi az ablakát, gondolkodik.

Látja, a bölcs elment, hát feláll, hogy hazamenjen. Amint kész a lecke, talán megkeresi. A bölcs helyén egy kis vászoncsomagot talál. Zsebre teszi, visszalépdél a völgybe, a Nap ide már nem világít be. A második ok, hogy megkeresse a bölcsöt, vissza kell adnia a tárgyát. Az ablakot próbálgatja, de semmi. Az ablakot nem kívülről, hanem belülről szokás kinyitni. Különben sem tudna visszamászni. Megkerüli a házat, bekopog az ajtón, mivel kul-

csot nem hozott magával. Majd, ha megtalálta a bölcset, s az épp ráér, megkérdezi tőle az ablakot is. Hátha tanulható. Nem nagyon hisz benne, de azért nem lehetetlen, ha valakinek egyszer már sikerült. Az anyja kinyitja az ajtót és értetlenkedik. A gyerek azt mondja, a fizikát tanulta kint, de most már bejönne.

A szobájába érve látja, a bölc s ül a székén. Lassan és körültekintően radírozgatja az ábrát, a jegyzeteket, a számolást. Mindent, kivéve a szavakat, melyeket öntudatlanul jegyzett fel a gyermek. A gyerek áll és nem érti. Még nincs kész a lecke, nyugtalan is tőle, de ha már a bölc s magától eljött, megkérdezi az ablakot. A bölc s nem válaszol, ez érthető, a bölc s csak ritkán s akkor is mindig hasznosat mond. Az ablakról semmit. A gyerek a csomagot nyújtja, biztos szent tárgy, fontos a bölc snek. A bölc s azonban megrázza, így kiderül, üres, jó hangosan belefújja az orrát, visszaadja. Akkor pedig nézi, nézi a szavakat és gondolkodik. A legfontosabbat, fiam, nem írtad le.

Kimegy. Nem az ablakon, az belülről nem nyílik. Valahol egy egészen kis növényke szárba szökken. A függönyön áttűz az utolsó sugár fennakadt tekintete.

Mielőtt a bölc s kiment, leírta a szót, a radírral.

2014. 02. 28. 12: 38: 00

Válaszd ki magad

James Winstanley & Daniel James Waples: Sams Dance (2012)

A körte keresésére indult. Sohasem szerette a körtét, de azt mondta az anyukája, ezt a körtét egy sündisznó hozta neki, aki körbehajózta a világot egy lapulevélen. Még arra is ügyelt, nehogy sebet ejtsen a gyümölcs finom bőrén. És valóban, még csak meg sem volt nyomódva sehol. Pedig a sünn nagyon tüskés. De aztán anyu elment és nem lehetett megkérdezni tőle, hová tette a körtét, mivel reggel nem szerette volna megenni, és aztán játék volt és séta és játék megint, a körte pedig közben eltűnt valahogy. Most először volt egyedül otthon, anyukája mindig magával vitte, amikor elutazott. Nem tudta, miért van ez. Biztos rosszat csinált vagy mondott, de nem emlékezett rá, mit.

Végigjárta a konyhát, felmászott a székre, még az asztalra is, hátha onnan meglátja. Bement a kamrába, felmászott a polcokra. Végigjárta a szo-

bákat, felmászott a székekre és az asztalokra, még az ágyakra is, benézett alájuk; kihúzta a fiókokat, kinyitotta a szekrények ajtaját és bebújt. Épp a nappaliban álló nagyszekrényben ücsörgött, amikor valaki megérkezett. Magára húzta az ajtót, legyen bújócska. Meg félt is.

A férfi fel-alá járkált a szobákban. Kivitte a bútorokat a nappaliból. Teljesen kiürült a szoba. Fehér fal, parketta. Csak a kanapét és a szemközti szekrényt hagyta ott. A kanapé szükséges, a szekrény túl nehéz. Leült a kanapéra. A kislány nézte az apját. A férfi nem látta a lányt. Ilyenkor nem szokott itthon lenni senki.

Csöngettek. Erre várt. Az volt a rendszer, ha megérkeznek mind, akkor csöngetnek be. Két férfi, két nő. A hirdetésre jelentkeztek, a rend kedvéért mindig megkérdezte, azok bólintottak. Csodás. Jöjjenek be. Bementek. Az ajtót kulcsra zárta. Nehogy visszakozzanak. Innen már nincs se ki, se be. A ruhát le kell venni. Azok levetkőztek. Csak a sötét hajú nő tétovázott. Ezért jött, nem? De. Na hát akkor. A ruháikat, mivel már nem lesz rá szükségük, megsemmisítem. A kislány még nemigen látott meztelen embert, félve nézte a bácsikat és a néniket, akik bejönnek a nappaliba és leülnek a kanapéra. Nem szerette, hogy nincs rajtuk ruha, ezért elképzelte a sündisznót, akiről anyu beszélt, meg az összes többit, akikről nem. A sündisznó se visel ruhát, csak szőrös, az nem ruha, de valami olyan. A nappaliban négy sündisznó van, két nőstény és két hím. Biztos testvérek is, és azért ülnek le a kanapéra, mert nagyon messze van a tenger, és amikor leszálltak a lapulevélről, egészen onnan gyalogoltak, és egy sündisznónak azért elég kicsi lába van, meg lehet érteni, ha a hosszú sétában elfárad. Nézte a bácsinéniket, és már nem is zavarta, hogy meztelenek.

Bejött az apja. Ő nem volt meztelen, pedig félt, hogy őt is el kell majd képzelnie sündisznóként, és az nagyon rossz érzés lehet, mármint akkor azt is el kellene képzelnie, ő maga is sündisznó kicsit, félig legalábbis. Sohasem volt még sündisznó, nem is tudta, hogyan képzelhetné el azt. A tüskék érzésétől félt a leginkább. Válasszanak a fényképek közül. A férfiak és a nők nézegették a képeket a kanapén ülve, és gondolkodtak, melyiket kellene választaniuk. Sok kép volt, a kislány nem is tudta, apja fényképeket készít, amikor nem látja. Fákról, erdőről, kutyáról, gilisztáról, templomról, csúszdáról, asztalról, székről, cipőfűzőről, hópehelyről. Más emberekről. Ruhás emberekről, persze. Ilyesmikről, a szekrényből nem lehetett rendesen látni őket. Legyenek ezek a lapulevelek, gondolta a kislány. Válasszanak, melyikkel utaznak tovább, mert amivel jöttek, azt elvitte az ár, elszakadt, vagy amíg nem figyeltek, elhajózott vele egy másik sündisznó.

Válasszanak, milyen formában kívánnak újjászületni. És a vendégek döntöttek. Embert egyikük sem választott. Kisebb élőlények és élettelen tárgyak. Csodás. Hozok inni. A férfi vízért ment. Tehát, iganak az újjászületésre. A víz rozsdás színű és ízű volt, látszott az arcukon. Biztos nem is az, rossz szul látja, gondolta a kislány, különösen finom körtelevet isznak, hiszen

azért hozták a körtét, lehessen belőle innivalót csinálni, például. Most pedig elalszanak.

Amikor anyu hazaér, új széket talál. Valahányszor elutazik, férje mindig vesz valami haszontalant. Kiteszi a folyosóra, valakinek csak jó lesz valamire. Egy pókot majdnem eltapos, kiviszi a fűre. A fürdőszobában új fogkefét vesz észre, kidobja, minek. A kislány felébred a szekrényben, és eszébe jut, nem is mosott fogat, és anyu biztos megharagudott, kidobja a fogkeféket. Az asszony leül a konyhában, néz előre. Megint elutazott, szó nélkül. Mit lehet várni, férfiak. Legalább vissza se jönné. A kislány a konyhába megy, de a kanapé alatt talál egy falevelet. Felemeli, nézegeti, mutatja. Nézd, anyu, itt a lapulevél.

Dobd csak ki az ablakon, nem kell. A sündisznó már elment, de nem ezzel.

2014. 07. 02. 18: 05: 58